

Handleiding kunstgras hockeyvelden

Sportinfrastructuur kwaliteitszorgsysteem

30 april 2026

Bezoekadres
Papendallaan 60, Arnhem

Postadres
Postbus 302, 6800 AH Arnhem

Telefoon
+31 (0)26 483 44 00

Email
info@nocnsf.nl

Web
nocnsf.nl

Partners: Nederlandse Loterij • AD • Heineken • H2 • Rabobank

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Processtappen	5
Leeswijzer	5
Versiebeheer	6
1. Scope	7
1.1. Scope kunstgras hockeyveld:	7
1.1.1. Zandveld:	7
1.1.2. Semi zandveld:	7
1.1.3. Droogveld:	7
1.1.4. Waterveld:	7
1.2. Definitielijst	7
2. Licentie sportproductenlijst	8
2.1. Conditie en omstandigheden	8
2.1.1. Laboratorium monsters	8
2.1.1.1. Meet condities	8
2.1.1.2. Voorbehandeling monsters	8
2.1.2. Betredingssimulatie	9
2.1.2.1. Principe en procedure	9
2.1.2.2. Apparatuur	9
2.1.2.3. Voorbehandeling van Lisport monster	10
2.2. Voorschriften en meet methoden	10
2.2.1. Sporttechnisch voorschrift	10
2.2.2. Materiaal technische voorschriften	12
2.2.2.1. Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat speelveld	12
2.2.2.2. Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat hoofd belijning en afwijkende kleur uitloop	14
2.2.2.3. Materiaal technisch onderzoek stabilisatie instrooimateriaal	14
2.2.2.4. Materiaal technische onderzoek prefab en insitu shockpads	14
2.2.3. Procedure hergebruik bekende meetresultaten	15
2.3. Naamgeving sportproducten	16
2.4. Format onderzoeksrapport	16
3. Certificatie sportveld	17
3.1. Conditie en omstandigheden	17
3.1.1. Klimatologische condities	17
3.1.2. Meetcondities	17
3.1.2.1. Procedure beregenen	17
3.2. Meetlocaties	18

3.2.1.	11 tegen 11	18
3.2.2.	Jeugd velden	18
3.2.3.	Hoogteligging	18
3.2.4.	Meetprocedure	19
3.3.	Voorschriften en meet methoden	20
3.3.1.	Sporttechnisch voorschrift	20
3.3.2.	Materiaal technische voorschriften	22
3.3.2.1.	Veldmonsters	22
3.3.2.2.	Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat speelveld	22
3.3.2.3.	Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat hoofd belijning en afwijkende kleur uitloop	23
3.3.2.4.	Materiaal technisch onderzoek stabilisatie instrooimateriaal	24
3.3.2.5.	Materiaal technisch onderzoek prefab en insitu shockpads	24
3.4.	Afmetingen	25
3.5.	Visuele aspecten	29
4.	Aanvullende meetprocedures	30
4.1.	Specificatie en conditionering ballen	30
4.2.	Afwijking decimale notatie	30
4.3.	Afwijking eenheid notatie	30
4.4.	Balrol afwijking	30
4.5.	Tolerantie	31
4.5.1.	Procentuele afwijking	31
4.5.2.	Absolute afwijking	31
4.6.	Triple Athlethe	31
4.6.1.	Energierestitutie	31
4.7.	Zeving	31
4.7.1.	Zeefmaten	31
4.7.2.	Zeefapparaat	31
4.7.3.	Bepaling korrelafmeting	31
4.7.4.	Bepaling productmarge	31
4.8.	Type vezel bepaling	31
4.8.1.	Licentie onderzoek	32
4.8.2.	Verificatie	32

Inleiding

De kwaliteit en veiligheid van kunstgras hockey sportvloeren in Nederland worden door voorschriften en procedures binnen het kwaliteitszorgsysteem van Sportinfrastructuur bewaakt, onderdeel hiervan zijn laboratorium en praktijk metingen.

De bouw/renovatie van een kunstgras hockey sportvloer dient dusdanig te zijn dat deze in de praktijk kan voldoen aan sporttechnische, sportveilige, duurzaamheids- en kwaliteitsaspecten. Naast de in dit handboek beschreven procedures voor metingen en meetmethoden zijn voor het bouwen van een buitensport kunstgras hockey sportvloeren in Nederland de volgende voorschriften van toepassing:

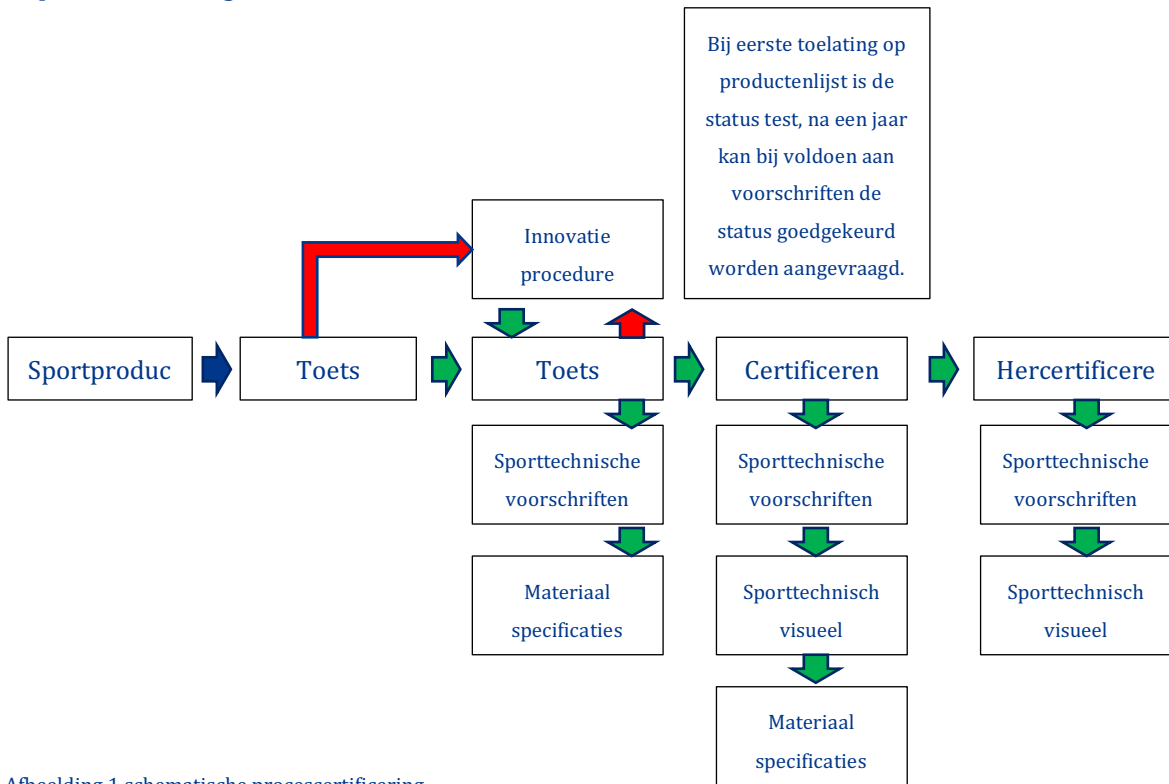
- Constructierichtlijnen;
- Onderbouw voorschriften;
- Fundering voorschriften;
- Shockpad voorschriften;
- Hockey Sporttechnische voorschriften;
- Hockey Speelveld en voorzieningen voorschriften;
- Hockey Sportattributen voorschriften;
- Hockey Gebouw en directie omgeving voorschriften;
- Hockey gebruik voorschriften.

Dit handboek beschrijft de procedures voor het uitvoeren van metingen van kunstgras hockeyvelden in het laboratorium en de praktijk op basis van de afgesproken meetmethode en wijze van rapportage. De methode en voorschriften zijn gebaseerd op die van de internationale hockeybond (FIH) waarbij deze handleiding in Nederland leidend blijft. Dat betekent dat resultaten van FIH onderzoeksrapporten kunnen worden overgenomen maar voor gebruik in Nederland wel conform deze handleiding moeten worden aangeboden. In groen zijn aanvullende metingen voor Nederland weergegeven.

Wijzigingen van deze handleiding valt onder de verantwoordelijkheid van de Programmaraad van sportinfrastructuur conform hoofdstuk 2 van de procedures.

Processtappen

Deze handleiding vervult een belangrijke rol in de processtappen om te komen tot een gecertificeerde sportaccommodatie. De processtappen zijn in onderstaand schema weergegeven en in hoofdstuk 4 van de procedures terug te lezen.

Afbeelding 1 schematische procescertificering

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 van deze handleiding beschrijft de scope van de producten welke binnen deze handleiding passen. Hoofdstuk 2 gaat in op het proces van metingen voor het verkrijgen van een licentie voor plaatsing op de sportproductenlijst. Hoofdstuk 3 beschrijft de benodigde metingen in de praktijk voor certificatie en hercertificatie van het sportproduct. In hoofdstuk 4 zijn de aanvullende meetmethode t.o.v. gestandaardiseerde meetmethode beschreven welke van toepassing zijn op de meetmethode voorkomend in deze handleiding. Gebruik en uitvoeringen van metingen conform deze handleiding voor licentie en (her)certificatie dient altijd te worden uitgevoerd conform Sportinfrastructuur erkende instituten, zie hoofdstuk 8 van de procedures.

Versiebeheer

Versie	Datum	Opmerkingen
V 1.0 Concept	28 april 2022	Opzet handleiding
V 1.1 Concept	26 augustus 2022	Aanpassing na verbetervoorstellen
V 2.0 Definitief	30 november 2022	Definitief
V 2.1 Definitief	24 januari 2023	Tekstuele verduidelijkingen
V2.2 Definitief	16 februari 2023	DSC analyse in certificatie
V2.3 Definitief	13 september 2023	Aanpassingen materiaal technische voorschriften
V2.4 Definitief	10 april 2024	Aanpassing grenswaarde enrgierestitutie en balstuit bij insitu shockpad
V2.5 Definitief	26 juni 2024	Toevoegen effectieve en gestrekte lengte vezel en verduidelijking UV 5.000 uur en balstuit informatief meten voor zand en semi en visuele zaken.
V2.6 Definitief	30 april 2025	Aanvullingen hoofdstuk 4.
V2.7 Definitief	5 augustus 2025	Belijning 9 tegen 9 toegevoegd
V 2.8 Definitief	17 oktober 2025	Verduidelijking interpretatie meting hoogteligging en afmetingen
V 2.9 Definitief	28 januari 2026	Scope dorge velden toegevoegd
V 2.10 Definitief	30 april 2026	Aanpassen droogveld testen naar FIH

Tabel 1 versiebeheer

1. Scope

Deze handleiding met procedures van metingen en meetmethoden heeft betrekking op kunstgras hockeyvelden voor toepassing buiten. Kunstgras hockeyvelden worden in een constructie gebouwd welke is te onderscheiden in meerdere lagen, zie afbeelding 2. In onderstaande afbeelding, afbeelding 2, is de constructielaag waarop deze handleiding van toepassing is schematisch weergegeven waarbij kunstgras hockeyvelden onder de typering sportvloer vallen.

Afbeelding 2 schematische weergave constructie

1.1. Scope kunstgras hockeyveld:

Voor toepassing van deze handleiding dient het kunstgras hockeyveld te voldoen aan de volgende scope van kunstgras hockeyvelden. Wanneer een kunstgrashockeyveld niet voldoet aan deze scope wordt deze niet toegelaten tot de sportproductenlijst en kan geen certificaat worden verkregen op basis waarvan competitiegebruik is toegestaan door de KNHB.

1.1.1. Zandveld:

Een kortpolige synthetische kunstgrasvezel van effectief 18 tot 30 mm lengte op een kunstmatig gefabriceerde backing, ingevuld met, $\geq 75\%$ van de vezellengte, stabilisatie instrooi materiaal. Eventueel gelegd op een (prefab) shockpad.

1.1.2. Semi zandveld:

Een kortpolige synthetische kunstgrasvezel van effectief 12 tot 22 mm lengte op een kunstmatig gefabriceerde backing, ingevuld met, $\leq 75\%$ van de vezellengte, stabilisatie instrooi materiaal. Gelegd op een (prefab) shockpad.

1.1.3. Droogveld:

Een ingeklemde kortpolige synthetische kunstgrasvezel van effectief minimaal 8 mm lengte, op een kunstmatig gefabriceerde backing gelegd op een (prefab) shockpad zonder invulmateriaal welke voor bespeling niet handmatig bevochtigd wordt.

1.1.4. Waterveld:

Een ingeklemde kortpolige synthetische kunstgrasvezel van effectief 10 tot 18 mm lengte, op een kunstmatig gefabriceerde backing gelegd op een (prefab) shockpad zonder invulmateriaal welke voor bespeling handvochtig moet zijn.

1.2. Definitielijst

Voor een definitielijst wordt verwezen naar de procedures op sportinfrastructuur, hoofdstuk 1.

2. Licentie sportproductenlijst

Dit hoofdstuk beschrijft de voorwaarde voor het verkrijgen van een licentie voor plaatsing van het kunstgras hockeyveld op de sportproductenlijst. Plaatsing op de sportproductenlijst is noodzakelijk om kunstgras hockeyvelden te kunnen certificeren. Voor certificatie is het een voorschrift een kunstgras hockey sportproduct van de sportproductenlijst te kiezen. Deze procedure beschermt de opdrachtgevers tegen kwalitatief slechte producten.

De onderstaand beschreven uit te voeren onderzoeken gaan verder dan de onderzoeken benodigd voor certificatie in de praktijk. Dit heeft te maken met de keuze het aantal benodigde onderzoeken betaalbaar te houden. Door in de praktijk op een aantal punten te verifiëren dat dezelfde materialen voor een kunstgras hockey sportvloer zijn gebruikt mag worden aangenomen dat het product gelijk is als het aangeboden product op de sportproductenlijst

2.1. Conditie en omstandigheden

2.1.1. Laboratorium monsters

Alle componenten van het sportproduct die van invloed zijn op de sporttechnische eigenschappen worden onderzocht. Het onderzoek wordt uitgevoerd op een vlakke, starre betonvloer die geen invloed heeft op de sporttechnische eigenschappen met een minimale dikte van 100 mm en stijfheid van 40 MPa gemeten volgens EN 12504-2 Part 2.

De monsters dienen de volgende minimale afmetingen en of inhoud te hebben:

- 1.0 x 1.0 m: Balstuit, schokabsorptie, verticale vervorming, energierestitutie, laagdikte, stroefheid.
- 18.0 x 1.0 m: Balrol, balrol consistentie, balrol afwijking
- 0.4 x 0.8 m: Betreding. Balstuit, schokabsorptie, verticale vervorming, energierestitutie, torsie.
- 0.5 x 0.5 m: Dimensionele stabiliteit (3x)
- 0.5 x 1.0 m: Treksterkte mat
- 0.5 x 1.0 m: Treksterkte lijmverbinding
- 20 m vezel: Klimaat simulatie (UV)
- Door producent voorgeschreven hoeveelheid instrooizand (kg/m²)

Bij het uitvoeren van de metingen dient rekening te worden gehouden met het volgende:

- Alle andere initiële sporttechnische testen dienen op een apart monster uitgevoerd te worden van 1.0 x 1.0 m.
- Indien een producent vochtige of natte test omstandigheden eist dan dient het monster na betreding bevochtigd te worden. De testen worden 15 min na bevochtiging uitgevoerd.
- Alle sporttechnische testen dienen minimaal 50 mm van de rand van het monster en 50 mm van elkaar uitgevoerd te worden.

2.1.1.1. Meet condities

Tenzij anders omschreven dienen de metingen uitgevoerd te worden bij een laboratorium temperatuur van $23 \pm 2^\circ\text{C}$ en luchtvochtigheid van $50 \pm 20\%$. De monsters dienen minimaal 3 uur bij laboratorium temperatuur geconditioneerd te zijn voor aanvang van het onderzoek. De onderzoeken worden uitgevoerd op droge of natte monsters zoals beschreven in de werkmethodes.

2.1.1.2. Voorbehandeling monsters

Monsters worden voorbehandeld volgens de instructies van de fabrikant en EN 12229.

(Semi) Zandvelden:

Na het vullen van het kunstgras met instrooi materiaal wordt het gevulde kunstgras voor aanvang van de testen geconditioneerd door het te verdelen met een hark en of borstel en te verdichten met een handroller^a. Ten behoeve van de compactering van het instrooizand wordt de handroller 50 keer over het kunstgras getrokken, waarbij 1 cycli overeenkomt met 1 keer heen en weer rollen. Het aantal cycli wordt gesplitst in 25 keer met de tuft richting mee en 25 keer haaks op de tuft richting. Na conditionering worden alle testen uitgevoerd op de toplaag zonder dat het onderworpen is aan enige vorm van water.

Vervolgens wordt het monster bevestigd op een waterdoorlatende laag en zal volgens door de producent gespecificeerde hoeveelheid gelijkmatig bevochtigd worden. De hoeveelheid water wordt gespecificeerd in diepte millimeters of water per vierkante meter. Na nat maken dient men het monster 5 min ± 1 min uit te laten lekken. Na uitlekken worden de eigenschappen bij Nat na 5 min ± 1 min getest conform het overzicht in tabel 2. Sportvoorschriften. Alle eigenschappen worden bij elke start van de metingen binnen 15 min getest. Indien meer tijd nodig is zal het monster opnieuw bevochtigd moeten worden.

Watervelden:

Het monster zal gelijkmatig bevochtigd worden zodanig dat het monster volledig doorweekt is. De hoeveelheid water dat hiervoor gebruikt wordt moet gelijk zijn aan het volume van het volledig monster. Na nat maken dient men het monster 5 min ± 1 min uit te laten lekken. Na uitlekken worden de eigenschappen bij Nat na 5 min ± 1 min en of Nat na 15 min ± 1 min en of Nat na 45 min ± 1 min getest conform het overzicht in tabel 2. Sportvoorschriften. Alle eigenschappen worden bij elke start van de metingen binnen 15 min uitgevoerd. Indien meer tijd nodig is zal het monster opnieuw bevochtigd moeten worden.

2.1.2. Betredingssimulatie

2.1.2.1. Principe en procedure

Een trolley met daarop bevestigd 2 rollen met rubber profiel beweegt heen en weer over een toplaagmonster om de mechanische slijtage en het compacteren van een kunstgras hockeyveld in de praktijk te simuleren.

Check de conditie van de rollen op slijtage. Indien er substantiële slijtage of bramen aan de rubber zool op de rollen wordt geconstateerd dient de rubber zool vervangen te worden. Strooi wanneer nodig het kunstgras in volgens de instructies van de producent. Het onderzoek dient in droge omstandigheden te worden uitgevoerd. Voer 10200 cycli betreding uit. Voor zandgevulde systemen kan het nodig zijn om elke 2500 cycli het vrijgekomen zand terug homogeen in de mat te verdelen. Controleer of het materiaal uniform verdeeld is door te meten met een dikteprikket.

2.1.2.2. Apparatuur

De betreding gebeurt met een Lisport machine conform EN15306. Deze bestaat uit een trolley met daarop bevestigd twee rollen met rubber profiel zoals hieronder beschreven.

Rond de rollen zit een rubberen SBR zool gewikkeld. De test zool heeft een rubber profiel met de volgende eigenschappen.

^a Het gewicht van de roller moet 28.5 ± 0.5 kg zijn en 118 ± 5 mm in diameter. De roller bevat plastic studs met een lengte van 13 ± 1 mm met een shore A hardheid van 96 ± 2 .

- Dikte (mm): 2.5 ± 0.3
- Hardheid (Shore A): 90 ± 3
- Golflengte (mm): 13.0 ± 0.5
- Amplitude (mm): 2.0 ± 0.3
- Profiel hoogte (mm): 0.6 ± 0.1

Geleverd door: TQS Belgium BVBA, Hofveldstraat 13, 9688 Maarkedal, België. (referentie Lisson test sole; EN 1963)

2.1.2.3. Voorbehandeling van Lisport monster

Het monster dient in de Lisport machine bevestigd te worden zodat deze niet kan verschuiven tijdens de betredingstest. Opmerking: Dubbelzijdige tape en klemsystemen kunnen hiervoor gebruikt worden. Het is noodzakelijk om perforaties af te dichten voor het invullen om verlies van infill tussen de backing en de vloer te voorkomen.

Het monster moet volledig representatief zijn voor het sportproduct zoals gedefinieerd door de producent. Het dient de eventueel voorgeschreven hoeveelheid stabilisatie instroommateriaal en, indien van toepassing, shockpad te bevatten.

2.2. Voorschriften en meet methoden

De meetmethoden waarnaar gerefereerd wordt in dit handboek zijn zoveel mogelijk beschreven in internationale (ISO) of Europese standaarden (EN). Voor een aantal meetmethoden is geen standaard aanwezig, of is niet geheel van toepassing op het betreffende product. Deze metingen zijn omschreven in de NOCNSF-metmethoden. In de NOCNSF meetmethoden zelf staat omschreven op welke standaard de betreffende methode betrekking heeft en tevens worden daarin de afwijkingen op de standaard omschreven. De meetonzekerheden van de meetmethoden zijn in de voorschriften meegenomen

De voorschriften zijn van toepassing op het gemiddelde van de meetresultaten. Waarbij elk meetresultaat dient te voldoen aan de voorschriften.

2.2.1. Sporttechnisch voorschrift

Voor het verkrijgen van een licentie voor het plaatsen van een kunstgras hockey sportvloer op de sportproductenlijst dient het monster aan de voorschriften conform beschreven meet methode uit tabel 2 te voldoen.

Eigenschap	Type/conditie	Meet methode	Meetresultaat	Voorschrift
Schokabsorptie (%)	Zandkunstgras (droog)	CEN/TS 16717	Per monster één meetresultaat. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen.	40 - 70
	Semi-zandkunstgras (droog)			40 - 65
	Droogveld			45 - 60
	Waterkunstgras (nat)			45 - 60
	Allen na 10200 cycli betreding			Zoals initiële voorschrift
	Allen nat na 5 min			
Energierestitutie (%)	Zandkunstgras (droog)	CEN/TS 16717	Per monster één meetresultaat. Het meetresultaat is het	indicatief
	Semi-zandkunstgras (droog)			
	Droogveld (droog)			

Handleiding kunstgras hockeyvelden

	Waterkunstgras (nat)		gemiddelde van drie metingen.	
	Allen nat na 5 min			
Verticale vervorming (mm)	Zandkunstgras (droog)	CEN/TS 16717	Per monster één meetresultaat. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen.	4 – 10
	Semi- zandkunstgras (droog)			4 – 9
	Droogveld (droog)			4 - 9
	Waterkunstgras (nat)			4 – 9
	Allen na 10200 cycli betreding			Zoals initiële voorschrift
	Allen nat na 5 min			
Stroefheid (Nm)	Zandkunstgras (droog)	EN 15301-1 met multinop	Per monster één meetresultaat. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen.	25 – 45
	Semi- zandkunstgras (droog)			
	Droogveld (droog)			
	Waterkunstgras (nat)			
	Allen na 10200 cycli betreding			
	Allen nat na 5 min			
Balstuit (m)	Zandkunstgras (droog)	EN 12235	Per monster één meetresultaat. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen.	0,10 – 0,45
	Semi- zandkunstgras (droog)			0,10 – 0,425
	Droogveld (droog)			0,10 – 0,50
	Waterkunstgras (nat)			0,10 – 0,40
	Allen na 10200 cycli betreding			Zoals initiële voorschrift
	Allen nat na 5 min			
	Waterkunstgras nat na 15 min			
	Waterkunstgras nat na 45 min			
Balrol (m)	Zandkunstgras (droog)	EN 12234	Per monster één meetresultaat per richting. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen.	≥ 8,00
	Semi- zandkunstgras (droog)			≥ 9,00
	Droogveld (droog)			≥ 10,00
	Waterkunstgras (nat)			≥ 10,00
	Allen nat na 5 min			Zoals initiële voorschrift
	Waterkunstgras nat na 15 min			
	Waterkunstgras nat na 45 min			
Balrol tolerantie (%)	Zandkunstgras (droog)	EN 12234 volgens par. 4.3.1 Procentuele tolerantie	Per monster één meetresultaat per richting. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen.	± 20
	Semi- zandkunstgras (droog)			± 20
	Droogveld (droog)			± 20
	Waterkunstgras (nat)			± 10
	Allen nat na 5 min			

	Waterkunstgras nat na 15 min			Zoals initiële voorschrift
	Waterkunstgras nat na 45 min			
Balrol afwijking (m)	Zandkunstgras (droog)	EN 12234 volgens par. 4.2 Balrol afwijking	Per monster één meetresultaat per richting. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen.	≤ 0.40 op 7.50
	Semi- zandkunstgras (droog)			≤ 0.45 op 8.50
	Droogveld (droog)			≤ 0.50 op 9.50
	Waterkunstgras (nat)			≤ 0.50 op 9.50
	Allen nat na 5 min			
	Waterkunstgras nat na 15 min			Zoals initiële voorschrift
Ball speed retention [%]	Droogveld	FIH	Per monster één meetresultaat.	64 - 72
Oblique rebound pace [%]	Droogveld	FIH	Per monster één meetresultaat.	58 - 65
Oblique ball rebound angle [%]	Droogveld	FIH	Per monster één meetresultaat.	30 - 37
3D Surface Stiffness [graden]	Droogveld	FIH	Per monster één meetresultaat.	≤ 300
Stick Surface friction [-]	Droogveld	FIH	Per monster één meetresultaat.	0,80 – 0,85

Tabel 2 Sporttechnische voorschriften laboratorium monster

2.2.2. Materiaal technische voorschriften

De materialen gebruikt voor hockey sportvloeren worden afzonderlijk geïdentificeerd en materiaal technisch gemeten volgens:

- Tabel 3: Kunstgrasmat speelveld;
- Tabel 4: Kunstgrasmat hoofd belijning en afwijkende kleur uitloop;
- Tabel 5: Stabilisatie Instrooimateriaal;
- Tabel 6: Shockpad.

Het sportproduct wordt gemeten aan de door de producent opgegeven specificaties middels laboratoriumonderzoeken die beschreven zijn in deze handleiding met bijpassende minimale voorschriften en productmarges. De Product marge geeft aan of op basis van het meet resultaat mag worden verondersteld dat dit eenzelfde product betreft en tevens dezelfde eigenschappen heeft.

Wanneer de meetresultaten overeenkomen met de door de producent opgegeven specificaties wordt van de specificaties een rapportage opgesteld welke wordt bijgevoegd op de sportproductenlijst ter identificatie t.b.v. het certificeren.

2.2.2.1. Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat speelveld

Eigenschap	Meet methode	Voorschrift	
		Lab meting	Product marge
Gewicht mat (kg/m ²)	ISO 8543	Declaratie	± 10 %
Vezelgewicht getuft (gr/m ²) totaal	ISO 8543	Declaratie	± 10 %
Vezelgewicht geweven (gr/m ²) boven backing	ISO 8543	Declaratie	± 10 %

Handleiding kunstgras hockeyvelden

Vezellenge effectief boven backing (mm)	ISO 2549	Declaratie	± 10 %
Vezellenge gestrekt	ISO 2549	Declaratie	± 10 %
Aantal steken per m ²	ISO 1763	Declaratie	± 10 %
Filamenten per m ²	ISO 1763	Declaratie	± 10 %
Slijtage (mg) ^b	EN 13672	≤ 350	Nvt
dTex (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-11	Declaratie	± 10 %
DSC (°C) (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-10	Declaratie	± 3
kleurverschil vezel (grijsschaal, na UV)	EN 14836 (5.000 uur), EN ISO 20105-A02	≥ 3	Nvt
Aantal vezels (per type vezel zie 4.8) per steek	ISO 1763	Declaratie	Identiek
Kleur	Visueel	Declaratie	Identiek
Dikte vezel (µm) (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-6	Declaratie	≥ 90 %
Vezeluittrekkracht voor veroudering (N)	ISO 4919	≥ 25	Nvt
Vezeluittrekkracht na veroudering in warm water (N)	EN 13744/ ISO 4919	≥ 25	≥ 75 % voor veroudering
Treksterkte vezel voor veroudering (N)	EN 13864	Mono ≥ 5 Gefibrilleerd ≥ 30	Nvt
Treksterkte afname vezel (na UV) (%)	EN 14836, EN 13864	≤ 50 % voor veroudering	Nvt
Treksterkte lijmverbinding voor veroudering	EN 12228 methode 2	≥ 50 N/100 mm	Nvt
Treksterkte lijmverbinding na veroudering	EN 13744, EN 12228 methode 2	≥ 75 % voor veroudering	Nvt
Treksterkte genaaide of gestikte verbinding voor veroudering	EN 12228 methode 1	≥ 1000 N/100mm	Nvt
Treksterkte genaaide of gestikte verbinding na veroudering	EN 13744, EN 12228 methode 1	≥ 75 % voor veroudering	Nvt
Dimensionele stabiliteit ^c (%)	EN 13746	≤ 0,5	Nvt
Treksterkte mat ^c (N/mm) productierichting	EN 13934-1	≥ 15	Nvt
Treksterkte mat ^c (N/mm) haaks op de productierichting	EN 13934-1	≥ 15	Nvt
Variatie treksterkte productierichting en haaks op productierichting ^c (%)	EN 13934-1	≤ 30	Nvt
Waterinfiltratie snelheid (mm/uur)	KNVB-8.a	≥ 300	Nvt

Tabel 3 materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat speelveld

^b Van toepassing voor scope semi zandvelden en watervelden.

^c Niet van toepassing indien:

- het gewicht van de kunstgrasmat ≥ 3,5 kg/m² is;
- de mat en de shockpad aan elkaar verbonden zijn;
- het instrooizand meer dan 11 mm (15 kg/m²) bevat voor scope zand of semi zandvelden.

2.2.2.2. Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat hoofd belijning en afwijkende kleur uitloop

Eigenschap	Meet methode	Voorschrift	
		Lab meting	Product marge
Vezel dikte (µm) (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-6	Declaratie speelveld ^d	Nvt
Kleur	Visueel	Declaratie	Identiek
DSC (peak °C) (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-10	Declaratie	± 5°C
Dtex (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-11	Declaratie speelveld ^e	Nvt
kleurverschil vezel (grijsschaal, na UV)	EN 14836 (5.000 uur), EN ISO 20105-A02	≥ 3	Nvt
Treksterkte afname vezel (na UV) (%)	EN 14836 (5.000 uur), EN 13864	Mono ≤ 5 Gefibrilleerd ≤ 30	≤ 50 % voor veroudering

Tabel 4 Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat belijning en afwijkende kleur uitloop

2.2.2.3. Materiaal technisch onderzoek stabilisatie instrooi materiaal

Eigenschap	Meet methode	Voorschrift	
		Lab meting	Product marge
Korrel afmeting (mm)	EN 933-1 volgens par. 4.4 Zeving	Declaratie	Eén zeefmaat en groter dan 0
Korrel vorm	EN 14955	Declaratie	≥ 80 % bol, niet hoekig
Structuur		Declaratie	Gesloten
Vreemde bestanddelen	MN/Vb1.1	Geen	Geen
Volumieke massa (kg/m ³)	EN 1097-3	Declaratie	± 15 %
Laagdikte (mm)	KNVB.d-5	Declaratie	± 2 mm

Tabel 5 Materiaal technisch onderzoek stabilisatie instrooi materiaal

2.2.2.4. Materiaal technische onderzoek prefab en insitu shockpads

Eigenschap	Meet methode	Voorschrift	
		Lab meting	Product marge
Naam deelproduct	Beschrijf de deelproductnaam incl. producten en uitvoering in de declaratie		
Beschrijving	Fysieke samenstelling + foto's		
Schokabsorptie (%) Droog zonder plaat	CEN/TS 16717	≥ 20	Nvt
Schokabsorptie (%) Droog met plaat		≥ 30	Nvt
Schokabsorptie (%) Nat met plaat		≥ 30	Nvt
Schokabsorptie (%) Na veroudering met plaat		≥ 30	Nvt
Schokabsorptie (%) 40 °C met plaat		Declaratie	Nvt

^d Declaratie speelveld verwijst naar de gedeclareerde waarde uit tabel 3

^e Declaratie speelveld verwijst naar de gedeclareerde waarde uit tabel 3

Schokabsorptie (%) 5 °C met plaat		Declaratie	Nvt
Schokabsorptie (%) -5 °C met plaat		Declaratie	Nvt
Vert. deformatie (mm) Droog zonder plaat		Declaratie	± 2
Vert. deformatie (mm) Droog met plaat		Declaratie	± 2
Vert. deformatie (mm) Nat met plaat		Declaratie	± 2
Vert. deformatie (mm) Na veroudering met plaat		Declaratie	Nvt
Vert. deformatie (mm) 40 °C met plaat		Declaratie	Nvt
Vert. deformatie (mm) 5 °C met plaat		Declaratie	Nvt
Vert. deformatie (mm) -5 °C met plaat		Declaratie	Nvt
Dikte (mm) ^f	EN 1969	Declaratie	90 – 130 %
Treksterkte, < 25 mm zonder openingen, (MPa) voor veroudering	EN 12230 Method 1	≥ 0.15	Nvt
Treksterkte ≥ 25 mm zonder openingen, (MPa) voor veroudering	EN 12230 Method 2	≥ 0.10	Nvt
Treksterkte, met openingen of versterking, (kN/m)	EN 12230 Method 3	≥ 0.5	Nvt
Permanente deformatie na korte belasting (mm)	EN 15330-4 Annex A	≤ 1,0 t.o.v. origineel na 1 uur	Nvt
Permanente deformatie na statische belasting (mm)	EN 15330-4 Annex B	≤ 1,5 t.o.v. origineel na 72 uur	Nvt
Dynamische vermoeiing (%)	EN 17324	±5 t.o.v. origineel en ≥ 20	Nvt
		±15 t.o.v. origineel en Maximaal 1,5mm	Nvt
Massa shockpad (g/m ²)	ISO 8543	Declaratie	± 10 %
Volume gewicht	ISO 845	Declaratie	± 10 %
Dimensionele stabiliteit (mm)	EN 17326	< 5	Nvt
Waterdoorlaatbaarheid verticaal (mm/h)	EN 12616	≥ 500	Nvt
Waterdoorlaatbaarheid horizontaal (l/(m.s))		≥ 0,1	Nvt

Tabel 6 Materiaal technisch onderzoek shockpads

2.2.3. Procedure hergebruik bekende meetresultaten

Onderstaande afspraken zijn gemaakt om het aantal uit te voeren metingen te minimaliseren wanneer bekende materialen opnieuw worden toegepast:

1. Alle metingen worden altijd opnieuw uitgevoerd indien shockpad of hoogte- / verdeling infill wijzigen;
2. Meetresultaten van bestaande rapportages kunnen worden overgenomen wanneer de resultaten voldoen aan de vigerende voorschriften betreffende kunstgras hockeyvelden en geen wijzigingen in shockpad en / of hoogte- / verdeling infill wijzigen;
3. Ter afwijking van punt 1 en 2 is dat de balrol niet opnieuw gemeten hoeft te worden wanneer van hetzelfde kunstgras de totale infillhoogte gelijk blijft;

^f Indien insitu shockpad op een ongebonden fundering wordt toegepast dient de minimale dikte ≥ 25 mm te zijn

4. Ter afwijking van punt 1 en 2 is dat bij een nieuwe shockpad de schokabsorptie, energierestitutie, verticale vervorming en balstuit na betreding niet opnieuw gemeten hoeft te worden wanneer bij de initiële test van de schokabsorptie, energierestitutie en verticale vervorming minimaal 10% (relatief) boven de ondergrens en balstuit minimaal 10% onder de bovengrens wordt gemeten. Ook dient het nieuwe shockpad eerder gedeclareerd te zijn in een hockeysysteem volgens dit voorschrift;
5. Het aantal steken per m² met ± 10 % productmarge is bepalend voor de rapportage. Hetgeen wat gedeclareerd was blijft ongewijzigd.
6. Overnemen van de materiaal technische eigenschappen in nieuwe rapportages mag nadat de materialen zijn geverifieerd;

2.3. Naamgeving sportproducten

Het sportproduct welke aan alle eisen voldoet en voor plaatsing op de sportproductenlijst in aanmerking komt dien met onderstaand model als naamgeving te worden weergegeven. Hiermee ontstaat overzicht op de lijst en wordt het verschil in producten en uitvoeringen van producten geduid.

Productnaam: [naam producent], [naam vezel]

Uitvoering: [naam product], [naam producent shockpad], [kenmerk rapport]*

**Indien het product geschikt is voor meerdere sporten dient de naam van de sport te worden toegevoegd aan de uitvoering*

2.4. Format onderzoeksrapport

Het onderzoeksrapport dient conform tabel 3 t/m 6 te worden ingevuld voor plaatsing op de sportproductenlijst. Dit onderzoeksrapport toont de referentiewaarde van de producent welke zijn getoetst conform de metingen uit hoofdstuk 2 van deze handleiding:

3. Certificatie sportveld

Dit hoofdstuk beschrijft de voorwaarden voor het verkrijgen van een certificaat voor nieuwbouw of renovatie van een kunstgras hockeyveld of hercertificering van een bestaand kunstgras hockeyveld geschikt voor competitiesport conform eisen KNHB. Voor certificering dient het hockeyveld aan de voorschriften te voldoen en dient het product geverifieerd te worden aan een sportproduct met een licentie op de sportproductenlijst, binnen daarvoor gestelde marges. Bij het afwijken van een sporttechnisch voorschrift dient herkeuring plaats te vinden op alle sporttechnische voorschriften welke invloed hebben op elkaar. Voor hockey geldt dit voor: Schokabsorptie, verticale vervorming, balstuit, balrol, stroefheid en eventueel laagdikte invulling.

Voor hercertificering zijn enkel de sporttechnische voorschriften en visuele voorschriften van toepassing.

3.1. Conditie en omstandigheden

3.1.1. Klimatologische condities

De keuring wordt uitgevoerd onder heersende meteorologische omstandigheden tenzij:

- De omgevingstemperatuur < 0 °C of > 40 °C is;
- Het veld bevroren is en vorst zichtbaar op het veld te zien is;
- Er sprake is van opdooi of zichtbare waterplassen;
- Neerslag (neerslag boven de 25 millimeter in één uur en 100 millimeter in een dag);
- Sneeuwval waarbij de sneeuw (deels) op het veld blijft liggen;
- In afwijking van meetmethoden EN 12234 en EN 12235 is het meten bij een hogere windsnelheid dan in de normen wordt voorgeschreven toegestaan. Indien er sprake is van een hogere windsnelheid welke zichtbaar invloed heeft op de meetresultaten van de balrolafstand, de balrolafwijking en de balstuit, worden geen metingen uitgevoerd, tenzij een voor de test geschikt windscherm wordt toegepast waarbij de metingen niet zichtbaar worden beïnvloed door de afscherming of de wind.

3.1.2. Meetcondities

De meting van een veld vindt plaats onder dezelfde condities waarvoor het ontwikkeld is zoals vastgesteld in tabel 7. In de praktijk wordt in één conditie de eindkeuring uitgevoerd. Een herkeuring vindt plaats in dezelfde condities zoals bij de initiële eindkeuring.

Type sportvloer	Vochtig	Droog
Zandveld	X	X
Semi-zandveld	X	X
Droogveld	X	X
Waterveld	X	

Tabel 7 Meetcondities per type sportvloer hockeykunstgrasveld

3.1.2.1. Procedure beregenen

Ten behoeven van metingen onder beregende omstandigheden wordt de volgende procedure gevolgt:

- Veld beregenen conform voorschriften installatie, dit komt overeen met de voorbehandeling van monsters beschreven in 2.1.1.1;
- 15 minuten wachten na afronding beregeningsinstallatie;
- Start met uitvoering van de balstuit meting;
- Overige metingen uitvoeren;

- Indien het veld als droog wordt ervaren wordt de balstuit op de eerste locatie opnieuw gemeten. Wanneer het meetresultaat meer dan 15 % afwijkt dient opnieuw berekend te worden;
- Indien het hockeyveld geen berekening gebruikt voor het handvochtig maken van het veld vervalt deze procedure.

3.2. Meetlocaties

3.2.1. 11 tegen 11

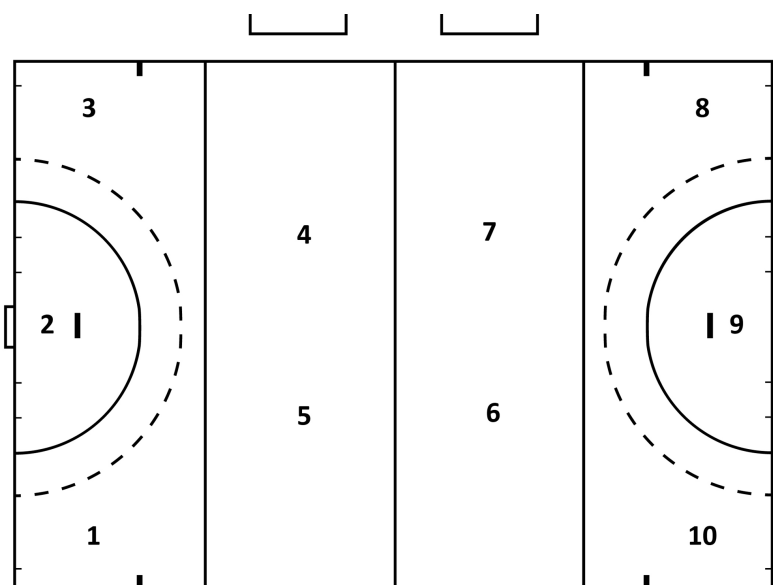
De sporttechnische eigenschappen schokabsorptie, verticale vervorming, energierestitutie, (optioneel) laagdikte, balstuit en stroefheid worden in de praktijk getest op zes locaties welke zijn aangegeven in afbeelding 3 en tabel 8. De sporttechnische eigenschappen balrol en balrol afwijkingen worden in de praktijk gemeten op de locaties aangegeven in afbeelding 4 en tabel 9. Indien het veld een dakprofiel heeft dienen de balrolmetingen uitgevoerd te worden waarbij het in de desbetreffende windrichting zowel het dakprofiel op als af de bal rolt.

3.2.2. Jeugdelden

De sporttechnische eigenschappen schokabsorptie, verticale vervorming, energierestitutie, (optioneel) laagdikte, balstuit, balrol, balrol afwijkingen en stroefheid worden in de praktijk getest op vier locaties welke zijn aangegeven in afbeelding 3 en 4 en in tabel 8 en 9 onderstreept.

3.2.3. Hoogteligging

De constructieve eigenschap hoogteligging van 11 tegen 11 velden worden op de locaties in het veld getest op de locaties aangegeven in afbeelding 5. De metingen van hoogteligging van een jeugdveld dien je naar verhouding van een 11 tegen 11 veld uit te voeren op de locaties A1, A3, A5, C1, C3, C5, E1, E3, E5 die zijn aangegeven in afbeelding 5.

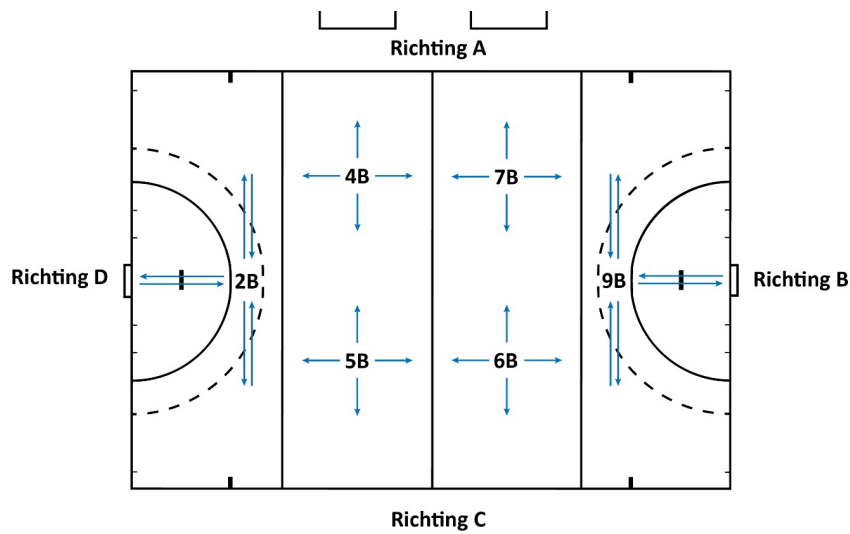

Afbeelding 3 Meetlocaties schokabsorptie, verticale vervorming, energierestitutie, laagdikte, balstuit en stroefheid

Route	Locatie
Route 1	1, <u>2</u> , <u>5</u> , <u>7</u> , 8, <u>9</u>
Route 2	3, <u>2</u> , <u>4</u> , <u>6</u> , 10, <u>9</u>
Route 3	8, <u>9</u> , <u>7</u> , <u>5</u> , 1, <u>2</u>

Route 4	10, <u>9</u> , <u>6</u> , <u>4</u> , 3, <u>2</u>

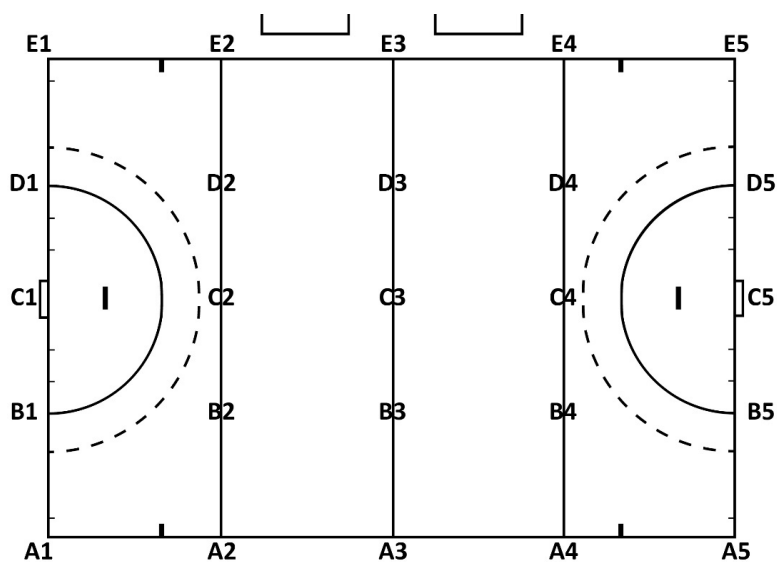
Tabel 2 toelichting locaties in afbeelding 3

Afbeelding 4 Meetlocaties balrol en balrolafwijking

Route	Locatie
Route 1	1, <u>5</u> , 7, <u>9</u>
Route 2	3, <u>4</u> , <u>6</u> , <u>9</u>
Route 3	8, <u>7</u> , <u>5</u> , <u>2</u>
Route 4	10, <u>6</u> , <u>4</u> , <u>2</u>

Tabel 9 toelichting locaties in afbeelding 4

Afbeelding 5 Meetlocaties hoogteligging

3.2.4. Meetprocedure

De eigenschappen schokabsorptie, energie-restitutie, verticale vervorming, laagdikte, balstuit en stroefheid worden uitgevoerd op de toplaag waarbij het apparaat en meting vrij is van randen,

verbindingen en belijningen. Tevens kan de inspecteur bij twijfel van het meetresultaat de meting opnieuw doen.

3.3. Voorschriften en meet methoden

De meetmethoden waarnaar gerefereerd wordt in dit handboek zijn zoveel mogelijk beschreven in internationale (ISO) of Europese standaarden (EN). Voor een aantal meetmethoden is geen standaard aanwezig, of is niet geheel van toepassing op het betreffende product. Deze metingen zijn omschreven in de Sportinfrastructuur-metmethoden. In de sportinfrastructuur meetmethoden zelf staat omschreven op welke standaard de betreffende methode betrekking heeft en tevens worden daarin de afwijkingen op de standaard omschreven. De meetonzekerheden van de meetmethoden zijn in de voorschriften meegenomen.

3.3.1. Sporttechnisch voorschrift

Voor het verkrijgen van een certificaat voor gebruik van het sportproduct bij hockeywedstrijden onder auspiciën van de KNHB dient elk meetresultaat te voldoen aan de voorschriften conform tabel 10 sporttechnische voorschriften.

Eigenschap	Type/conditie	Meet methode	Meetresultaat	Voorschrift	
				Certificering	Hercertificering
Schokabsorptie (%)	Zandkunstgras	CEN/TS 16717	Per meetlocatie één meetresultaat	40 - 70	30 - 70
	Semi-zandkunstgras			40 - 65	
	Droog- en Waterkunstgras			45 - 60	
Schokabsorptie tolerantie (%)	Algemeen	CEN/TS 16717 Volgens par. 4.3.2 Absolute tolerantie	Per meetlocatie één meetresultaat	± 5	± 5
Energierestitutie (%)	Zandkunstgras	CEN/TS 16717	Per meetlocatie één meetresultaat	indicatief	indicatief
	Semi-zandkunstgras				
	Droog- en Waterkunstgras				
Verticale vervorming (mm)	Zandkunstgras	CEN/TS 16717	Per meetlocatie één meetresultaat	4 - 10	2 - 9
	Semi-zandkunstgras			4 - 9	
	Droog- en Waterkunstgras			4 - 9	
Laagdikte instrooizand [mm]	Zandkunstgras	EN 1969 Volgens par. 4.3.1 Procentuele tolerantie	Per meetlocatie één meetresultaat. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen.	± 2 van declaratie	Nvt
	Semi-zandkunstgras				
Stroefheid (Nm)	Allen	EN 15301-1 met multinop	Per meetlocatie één meetresultaat. Het meetresultaat is het gemiddelde van vijf metingen	25 - 45	Nvt

Handleiding kunstgras hockeyvelden

Stroefheid tolerantie (Nm)	Algemeen	EN 15301-1 Volgens par. 4.3.2 Absolute tolerantie	Per meetlocatie één meetresultaat	± 5	Nvt
Balstuit (m) [§]	Zandkunstgras	EN 12235	Per meetlocatie één meetresultaat. Het meetresultaat is het gemiddelde van vijf metingen	0,10 – 0,45	Nvt
	Semi-zandkunstgras			0,10 – 0,425	
	Droogveld			0,10 – 0,50	
	Waterkunstgras			0,10 – 0,40	
Balstuit tolerantie (%)	Zandkunstgras	EN 12235 Volgens par. 4.3.1 Procentuele tolerantie	Per meetlocatie één meetresultaat. Het meetresultaat is het gemiddelde van vijf metingen	± 20	Nvt
	Semi-zandkunstgras			± 20	
	Droogveld			± 10	
	Waterkunstgras			± 10	
Balrol (m)	Zandkunstgras	EN 12234 CN/C2.2	Per meetlocatie één meetresultaat per richting. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen	≥ 8	Nvt
	Semi-zandkunstgras			≥ 9	
	Droog- en Waterkunstgras			≥ 10	
Balrol tolerantie (%)	Zandkunstgras	EN 12234 Volgens par. 4.3.1 Procentuele tolerantie	Per meetlocatie één meetresultaat per richting. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen	± 20	Nvt
	Semi-zandkunstgras			± 20	
	Droogveld			± 20	
	Waterkunstgras			± 10	
Balrol afwijking (m)	Zandkunstgras	EN 12234 Volgens par. 4.2 Balrol afwijking	Per meetlocatie één meetresultaat per richting. Het meetresultaat is het gemiddelde van drie metingen	≤ 0.40 @ 7.50m	Nvt
	Semi-zandkunstgras			≤ 0.45 @ 8.50m	
	Droog- en Waterkunstgras			≤ 0.50 @ 9.50m	
Hoogteligging (nieuwbouw)	Algemeen	CN/C2.1	Per veld twee meetresultaten; zowel het lengte als breedteafschot	≤ 0,26 %	Breedte- en lengteafschot ≤ 300 mm Afzonderlijk meetresultaten in elke lengteraii t.o.v. gemiddelden ≤ 100 mm
Hoogteligging (renovatie)	Algemeen	CN/C2.1	Per veld twee meetresultaten; zowel het lengte als breedteafschot	Maximaal 100 mm	Breedte- en lengteafschot ≤ 300 mm Afzonderlijk meetresultaten in elke lengteraii t.o.v. gemiddelden ≤ 100 mm

[§] Bij hergebruik van een insitu shockpad welke is aangelegd voor 2024 is een balstuit tussen de 0,00 en 0,50 m geaccepteerd. Deze uitzondering is geldig tot 1 januari 2035

Vlakheid (mm)	Algemeen	EN 13036-7	Lengte- en breedteraaien maximaal om de 10 meter. In de hoek een diagonale meting.	≤ 6 mm	≤ 15 mm ≤ 20 mm incidenteel
Afmetingen (m)	Algemeen	CN/C2.2	Elke afmeting is een meetresultaat	3.5 Afmetingen	3.5 Afmetingen
Conditie	Algemeen	Visueel	Alle visuele aspecten dienen te voldoen	3.6 Visuele condities	3.6 Visuele condities

Tabel 10 Sporttechnische voorschriften

3.3.2. Materiaal technische voorschriften

3.3.2.1. Veldmonsters

Alle componenten van het sportproduct die toegepast worden op locatie worden aan materiaaltechnische onderzoeken onderworpen ter verificatie. Het sportproduct wordt gemeten aan de door de producent opgegeven specificaties middels laboratoriumonderzoeken die beschreven zijn in deze handleiding met bijpassende productmarges. De Product marge geeft aan of op basis van het meetresultaat dat mag worden verondersteld dat dit eenzelfde product betreft en tevens dezelfde eigenschappen heeft. Wanneer de meetresultaten overeenkomen met de door de producent opgegeven specificaties wordt aangenomen dat dezelfde materialen zijn toegepast, dit is noodzakelijk voor certificatie van het sportproduct.

De onderzoeken worden in laboratoriumcondities, zoals beschreven in 3.1.1.1 Meetcondities en of aanvullend vanuit de meetmethode, uitgevoerd. Indien een laboratoriumanalyse wordt uitgevoerd op de grond dan betreft dit een vlakke, starre betonvloer die geen invloed heeft op de sporttechnische eigenschappen met een minimale dikte van 100 mm en stijfheid van 40 MPa gemeten volgens EN 12504-2 Part 2.

De materiaaltechnische eigenschappen in de volgende tabellen worden onderzocht:

- Tabel 11: Kunstgrasmat speelveld;
- Tabel 12: Kunstgras hoofdbelijning en afwijkende kleur uitloop;
- Tabel 13: Stabilisatie Instrooimateriaal;
- Tabel 14: (Prefab) Shockpad.

De veldmonsters dienen de volgende minimale afmetingen en of inhoud te hebben:

- 1,0 x 1,0 m: Kunstgrasmat speelveld;
- Minimaal 5 vezels per vezeltype t.b.v. DSC analyse: Kunstgrasmat speelveld;
- 5 vezels per vezeltype: Kunstgras hoofdbelijning en afwijkende kleur uitloop;
- 2 Kg: Stabilisatie Instrooimateriaal;
- 1.0 x 1.0 m: (Prefab) Shockpad.

3.3.2.2. Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat speelveld

Eigenschap	Meet methode	Voorschrift	
		Lab meting	Product marge
Gewicht mat (kg/m ²)	ISO 8543	Declaratie	± 10 %
Vezelgewicht getufte mat (gr/m ²) totaal	ISO 8543	Declaratie	± 10 %
Vezelgewicht geweven mat (gr/m ²) boven backing	ISO 8543	Declaratie	± 10 %

DSC (°C) (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-10	Declaratie	± 5
Aantal steken per m ²	ISO 1763	Declaratie	± 10 %
Filamenten per m ²	ISO 1763	Declaratie	± 10 %
dTex (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-11	Declaratie	± 10 %
Aantal vezels (per type vezel zie 4.8) per steek	ISO 1763	Declaratie	Identiek
Vezellengte effectief boven backing (mm)	ISO 2549	Declaratie	± 10 %
Vezellengte gestrekt	ISO 2549	Declaratie	± 10 %
Kleur	Visueel	Declaratie	Identiek
Dikte vezel (um) (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-6	Declaratie	≥ 90 %
Treksterkte mat ^h (N/mm)	EN 13934-1	≥ 15	Nvt
Waterinfiltratie snelheid (mm/uur)	KNVB-8.a	≥ 150	Nvt

Tabel 11 materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat speelveld

3.3.2.3. Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat hoofd belijning en afwijkende kleur uitloop

Eigenschap	Meet methode	Voorschrift	
		Lab meting	Product marge
DSC (°C) (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-10	Declaratie	± 5
Kleur	Visueel	Declaratie	Identiek
Dikte vezel (um) (per type vezel zie 4.8)	KNVB.a-6	Declaratie	≥ 90 %

Tabel 12 Materiaal technisch onderzoek kunstgrasmat hoofd belijning en afwijkende kleur uitloop

^h Niet van toepassing indien:

- het gewicht van de kunstgrasmat incl. infill ≥ 3,5 kg/m² is;
- de mat en de shockpad aan elkaar verbonden zijn;
- het instrooizand meer dan 11 mm (15 kg/m²) bevat voor scope zand of semi zandvelden.

3.3.2.4. Materiaal technisch onderzoek stabilisatie instrooi materiaal

Eigenschap	Meet methode	Voorschrift	Product marge t.o.v. declaratie
Korrel afmeting (mm)	EN 933-1 Volgens par. 4.4 Zeving	Declaratie	Een zeefmaat afwijkend d en D
		100% door de 4mm	Nvt
		Maximaal 2% door 250mu	Nvt
Korrel vorm	EN 14955	Niet hoekig (B of C)	Nvt
Structuur		Gesloten	Nvt
Vreemde bestandsdelen	MN/Vb1.1	Geen	Nvt
Volumieke massa (kg/m ³)	EN 1097-3	Declaratie	± 15 %

Tabel 13 Materiaal technisch onderzoek stabilisatie instrooi materiaal

3.3.2.5. Materiaal technisch onderzoek prefab en insitu shockpads

Eigenschap	Meetmethode	Voorschrift	Product marge
Schokabsorptie (%)	CEN/TS 16717	Declaratie	± 5% (abs)
Verticale deformatie (mm)	CEN/TS 16717	Declaratie	± 2 mm
Dikte (mm) ⁱ	EN 1969	Declaratie	90 - 130 %
Treksterkte, < 25 mm zonder openingen, (MPa) voor veroudering (alleen insitu)	EN 12230 Method 1	≥ 0.15	Nvt
Treksterkte ≥ 25 mm zonder openingen, (MPa) voor veroudering (alleen insitu)	EN 12230 Method 2	≥ 0.10	Nvt
Gewicht (g/m ²)	ISO 8543	Declaratie	± 15%

Tabel 14 Materiaal technisch onderzoek (prefab) shockpad

ⁱ Indien insitu shockpad op een ongebonden fundering wordt toegepast dient de minimale dikte ≥ 25 mm te zijn

3.4. Afmetingen

Voor certificering dienen alle afmetingen indien van toepassing te voldoen aan voorschriften getoond in tabel 15 afmetingen.

Eigenschap	Voorschrift	
	Certificering [m]	Product marge [m]
Algemene afmetingen		
Dikte belijning	0,075	± 0,01
Maaswijdte veldafzetting	≤ 0,040	Geen
Open ruimte kunstgrasmat naar band	≤ 0,015	Geen
11 vs 11 speelveld		
Achterlijn – 14,63 meterlijn	14,63	± 0,02
Achterlijn – 22,90 meterlijn	22,90	± 0,02
Achterlijn – 45 meterlijn	45,70	± 0,02
Lengte speelveld	91,40	± 0,05
Breedte speelveld	55,00	± 0,05
Uitloop achterlijn	≥ 4,00	- 0,10
Uitloop zijlijn	≥ 2,00	- 0,10
Uitloop verharding binnen de 2 m	≤ 0,50	Geen
Onderbrekingen tussen twee lijnen van de doorbroken cirkel	3,00	± 0,02
Lengte tussenmarkeringen	0,30	± 0,03
Doorbroken cirkel – cirkellijn	5,00	± 0,02
Doelmarkering – 4,98 markering	4,98	± 0,02
Doelmarkering – 9,98 markering	9,98	± 0,02
Radius binnenkant doelmarkering – cirkellijn	14,63	± 0,02
Rechte lijn kop cirkellijn	3,66	± 0,02
Voorzijde doellijn tot aan hart strafbalstip	6,40	± 0,02
Diameter strafbalstip	0,15	± 0,01
Breedte binnen doellijnen	3,66	± 0,02
Breedte doellijnmarkering	0,05	± 0,01
Lengte doellijnmarkering	0,15	± 0,01
Zijlijn – dug-out deel wat meest dicht bij de zijlijn is	≥ 2,00	Geen
Middenlijn – dug-out	≥ 1,00 – ≤ 10,00	Geen
Hoogte dug-out	≥ 2,00	Geen
9 vs 9 speelveld		
Lengte speelveld	68,575	± 0,10
Breedte speelveld	55,00	± 0,05
Uitloop achterlijn	≥ 4,00	Geen
Uitloop zijlijn	≥ 4,00	Geen
Uitloop verharding binnen de 2 m	≤ 0,50	Geen

Radius binnenkant doelmarkering – cirkellijn	14,63	± 0,02
Lengte cirkellijn markeringen ^j	1,20	± 0,01
Breedte cirkellijn markeringen ^k	0,05	± 0,01
Onderbrekingen cirkellijn markeringen ^l	0,80	± 0,01
Breedte binnen doellijnen	3,66	± 0,01
8 vs 8 speelveld		
Lengte speelveld	55,00	± 0,05
Breedte speelveld	45,70	± 0,02
Uitloop achterlijn	≥ 2,00	Geen
Uitloop zijlijn	≥ 2,00	Geen
Uitloop verharding binnen de 2 m	≤ 0,50	Geen
Radius binnenkant doelmarkering – cirkellijn	14,63	± 0,02
Lengte cirkellijn markeringen ^m	1,20	± 0,01
Breedte cirkellijn markeringen ⁿ	0,05	± 0,01
Onderbrekingen cirkellijn markeringen ^o	0,80	± 0,01
Breedte binnen doellijnen	3,66	± 0,01
Breedte doellijnmarkering	0,05	± 0,01
Lengte doellijnmarkering	0,15	± 0,10
6 vs 6 speelveld		
Lengte speelveld	55,00	± 0,05
Breedte speelveld	22,90	± 0,02
Uitloop achterlijn	≥ 2,00	Geen
Uitloop zijlijn	≥ 2,00	Geen
Uitloop verharding	≤ 0,50	Geen
3 vs 3 speelveld		
Lengte speelveld	25,67	± 0,02
Breedte speelveld	22,90	± 0,02
Uitloop achterlijn	≥ 2,00	Geen
Uitloop zijlijn	≥ 2,00	Geen
Uitloop verharding binnen de 2 m	≤ 0,50	Geen

Tabel 15 Afmetingen

^j Enkel van toepassing indien het jeugdveld in een 11 tegen 11 veld is aangebracht

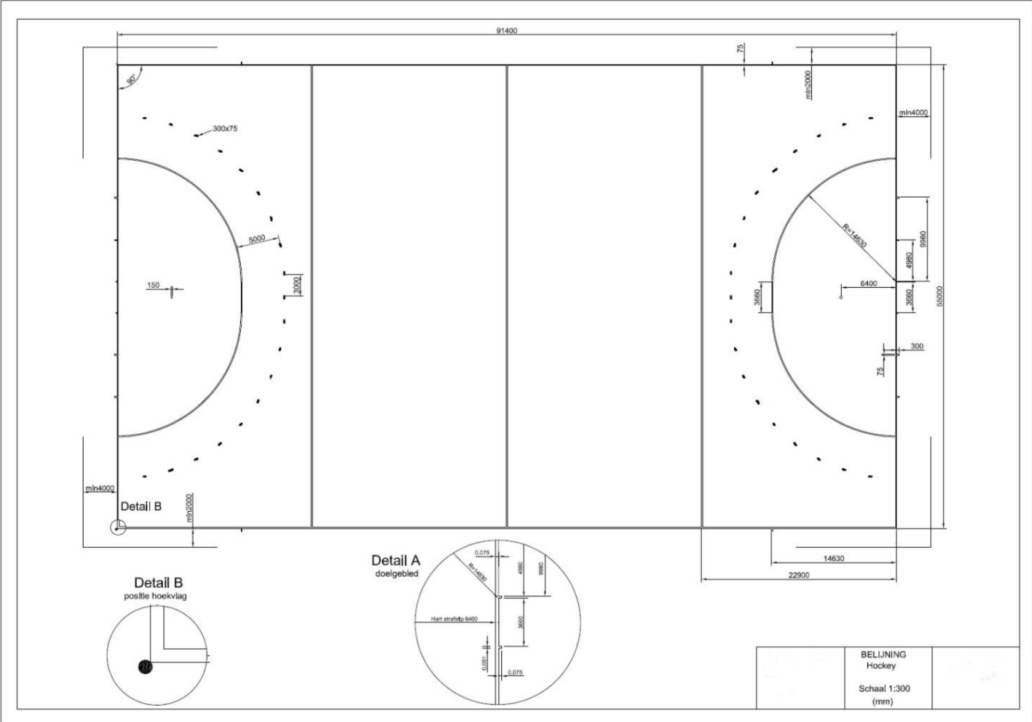
^k Enkel van toepassing indien het jeugdveld in een 11 tegen 11 veld is aangebracht

^l Enkel van toepassing indien het jeugdveld in een 11 tegen 11 veld is aangebracht

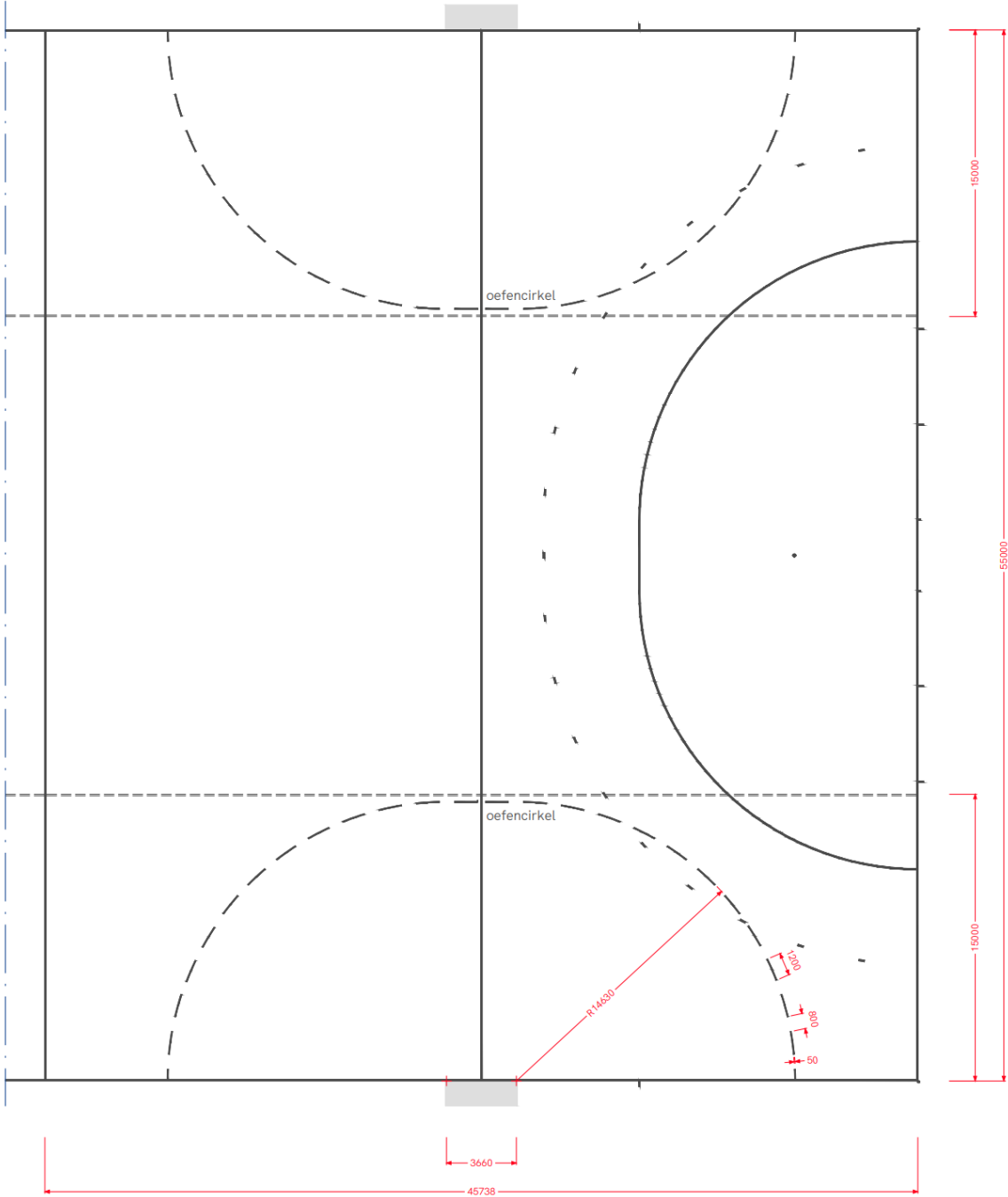
^m Enkel van toepassing indien het jeugdveld in een 11 tegen 11 veld is aangebracht

ⁿ Enkel van toepassing indien het jeugdveld in een 11 tegen 11 veld is aangebracht

^o Enkel van toepassing indien het jeugdveld in een 11 tegen 11 veld is aangebracht

Afbeelding 6 speelveld 11 vs 11

Afbeelding 7 speelveld 8 vs 8

3.5. Visuele aspecten

Voor certificering en hercertificering dienen alle condities indien van toepassing te voldoen aan voorschriften getoond in tabel 16 visuele condities. De voorschriften m.b.t. deze visuele onderdelen zijn te vinden op sportinfrastructuur onder voorschriften speelveld en inrichting. Het beoordelen van de benoemde zaken in de tabel dienen naar redelijk en billijkheid door de keurmeester te worden geïnterpreteerd.

Eigenschap	Voorschrift certificering
Een klemsysteem is aanwezig bij een water en droog kunstgras hockeyveld	Voldoet
Het speelveld, inclusief de uitlopen, dient te bestaan uit één en dezelfde constructie. De constructie van de laatste 500 mm van de uitloop mag anders worden uitgevoerd en worden voorzien van een beton verharding	Voldoet
Geen kopse naden met uitzondering van belijning en reparatievlakken	Voldoet
Geen scherpe overgangen (zogenaamde drempel) bij nieuwbouw en renovatie. Bij hercertificeren is een scherpe overgang van het vlakheid voorschrift toegestaan	Voldoet
Eventueel aanwezige sproeiers van beregening installaties dienen veilig aandachtspunten hierbij zijn o.a.: vlakheid, geen gladde bovenzijde structuur deksel, geen scherpe uitstekende delen, geen belemmerende beschadigingen	Voldoet
Geen open naden groter dan 1,3 maal de rij afstand (nieuwbouw/renovatie) en 2 maal de rij afstand (hercertificeren) aanwezig	Voldoet
Geen plooiën aanwezig	Voldoet
Geen losse naden aanwezig	Voldoet
De uitloop is obstakelvrij, aandachtspunten zijn dug-outs, spelersbanken, training korfbalpalen, materiaalopslag, afvalbakken.	Voldoet
Geen bezwaarlijke vervuiling en of beschadigingen en uitstekende delen op het veld en in de veldafzetting	Voldoet
Het veld is voorzien van een volledige gesloten speelveldafzetting waarbij de bal geen doorgang heeft. Poorten, met uitzondering van onderhoudspoorten, draaien naar buiten open	Voldoet
Indien dug-outs aanwezig zijn dan staan deze aan één zijde	Voldoet
Grondpotten van de hoekvlagen zijn obstakelvrij aangebracht	Voldoet
De belijning behoort aaneengesloten, egaal van kleur strak en zichtbaar te zijn	Voldoet

Tabel 16 Visuele inspecties

4. Aanvullende meetprocedures

Dit hoofdstuk beschrijft de meetprocedures die aanvullend zijn op de methodes die voorkomen in dit document om tot meetresultaten te komen voor bepaalde eigenschappen. De verwijzingen daarvan zijn verder in dit document te vinden.

4.1. Specificatie en conditionering ballen

In afwijking op de te gebruiken meetmethode EN 12234 en EN 12235 worden aan de betreffende testen de volgende eisen gesteld:

- De testen worden uitgevoerd met goedgekeurde hockeyballen gelijkwaardig aan hockeyballen van Kookaburra;
- Direct voor de start van de testen balstuit, balrolafstand en balrol afwijking moet de druk van de bal zodanig zijn dat bij stuiten op een hard en stabiel, bij voorkeur betonnen, oppervlak de balstuihoogte $0,80 \pm 0,05$ m zijn bij een valhoogte van $2,00 \pm 0,01$ m. Conditionering voor uitvoering van testen is niet benodigd.

4.2. Afwijking decimale notatie

Bij de volgende te gebruiken meetmethode wordt op het gebied van de decimale notatie afgeweken van de norm. In onderstaande tabel wordt de decimale notatie welke van toepassing op deze handleiding weergegeven.

Meetmethode	Aspect	Notatie conform handleiding
EN 12235	Balstuit	1,00

Tabel 17 afwijking decimale notatie

4.3. Afwijking eenheid notatie

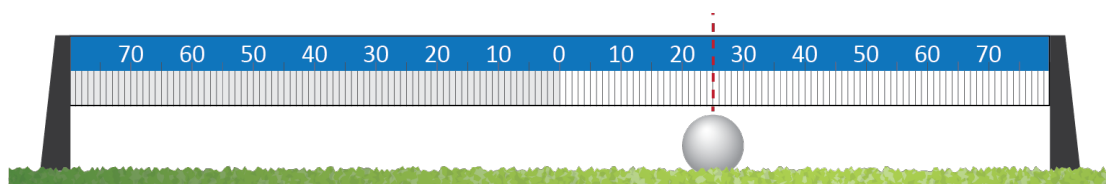
Bij de volgende te gebruiken meetmethode wordt op het gebied van de eenheid notatie afgeweken van de norm. In onderstaande tabel wordt de eenheid notatie welke van toepassing op deze handleiding weergegeven.

Meetmethode	Aspect	Notatie conform handleiding
EN 12235	Balstuit	[m]
CN/C 2.2	Afmeting	Aanpassen naar voorschrift eenheid.

Tabel 18 afwijking eenheid notatie

4.4. Balrol afwijking

Aanvullend op de balrol test volgens EN 12234 wordt een gekalibreerde meetlat met verhogingen van 1 cm gebruikt om de balrol afwijking op te meten. Het toepassen van een poort zoals in afbeelding 8 afgebeeld is vereist. De meetlat wordt conform het sporttechnisch voorschrift op de juiste afstand geplaatst vanaf waar de bal vanaf de balrolramp de ondergrond raakt. Met behulp van een laser wordt de poort, daar waar 0 cm wordt afgelezen, in het midden van de balbaan geplaatst. De gemeten waarde is daar waar het midden van de hockeybal de meetlaat passeert.

Afbeelding 8 Poort meetmethode balrol afwijking

4.5. Tolerantie

Verschillende voorschriften in dit document hebben een procentuele of een absolute tolerantie. Hieronder wordt de berekening per tolerantie geduidt.

4.5.1. Procentuele afwijking

Bereken het totaal gemiddelde van alle meetresultaten. Bepaal de procentuele verhouding tussen elk meetresultaat en van het totaal gemiddelde volgens de formule hieronder.

$$\text{Procentuele tolerantie} = 100 - \left(\frac{\text{meetresultaat}}{\text{totaal gemiddelde}} \times 100 \right)$$

4.5.2. Absolute afwijking

Bereken het totaal gemiddelde van alle meetresultaten. Bepaal het absolute verschil tussen het elk meetresultaat en van het totaal gemiddelde volgens de formule hieronder.

$$\text{Absolute tolerantie} = \text{meetresultaat} - \text{totaal gemiddelde}$$

4.6. Triple Athlete

4.6.1. Energierestitutie

Vanwege de mogelijkheid op het interpreteren van de energierestitutie berekening in de CEN/TS16717 is in Nederland een aanvulling op deze berekening beschreven.

4.7. Zeving

4.7.1. Zeefmaten

De volgende zeefmaten worden minimaal gebruikt voor de zeving conform EN 933-1 en of ISO 13322-2 van het instrooizand. 0 mm, 0,250 mm, 0,315 mm, 0,500 mm, 0,800 mm, 1,000mm, 1,600 mm, 2,000 mm, 2,500 mm, 3,150 mm, 4,000 mm.

4.7.2. Zeefapparaat

De zeven moeten worden gemonteerd in een mechanisch zeefapparaat die een 3-dimensionale trilbeweging toepast. Het apparaat moet een timer en amplitudeinstelling hebben; de amplitude moet op 1,5 mm worden ingesteld. De zeef tijd bedraagt 12 minuten ± 15 s.

4.7.3. Bepaling korrelafmeting

Voor de bepaling van de korrelafmeting worden de d en D gebruikt. De d is de grootste zeef (gerekend vanaf de kleinste zeef) waarbij tussen 0% en 10% van het monster kleiner is dan de aangewezen zeef d. De D is de kleinste zeef (gerekend vanaf de grootste zeef) waarbij tussen 0% en 10% van het monster groter is dan de aangewezen zeef D. Bereken het massapercentage van het monster dat tussen d en D van het monster valt. Daarnaast moet minimaal 60% van de korrelverdeling zich binnen de korrelafmetingen van de referentie bevinden.

4.7.4. Bepaling productmarge

Om aan de referentie te voldoen mag de afwijking in d en D ten opzichte van de referentie maximaal één zeefmaat bedragen.

4.8. Type vezel bepaling

Bij enkele voorgeschreven laboratorium onderzoeken wordt verlangd om per type vezel een resultaat te bepalen. Voor onderzoeken volgens deze handleiding worden type vezels onderscheiden en gecodeerd op de onderstaande wijze en volgorde:

- Vezellengte [A t/m Z (hoofdletters)]:

- Van lang naar kort waarbij het de effectieve lengte betreft.
- Vezelstructuur:
 - Eenduidige beschrijving afgekort:
 - Monofilament
 - Gefibrilleerd
 - Gekruld
 - Gekroesd
 - Getextureerd
- Vorm:
 - Eenduidige beschrijving afgekort:
 - Cvorm;
 - Uvorm;
 - Ruitvorm;
 - Vlak;
 - Driepoot;
 - Maan.
- Kleur:
 - Visuele kleur beschrijving incl. licht en donker onderscheid.

Voorbeeld:

- *A-Monofilament-Cvorm-Donkergroen voor de effectief langste vezel in de kunstgrasmat*
- *B-Gekruld-Uvorm-Lichtgroen voor de effectief één na langste vezel in de kunstgrasmat.*

4.8.1.Licentie onderzoek

Voor licentie onderzoek worden alle vezeltype volgens bovenstaande wijze vastgelegd en gecodeerd.

4.8.2.Verificatie

Voor certificatie worden kunstgrasmonsters geverifieerd op basis van een opgemaakte declaratie. Bij verificatie wordt geen onderscheid gemaakt in vezeltype op basis van kleur. Het is aan het instituut om random een kleur uit te kiezen en te verifiëren.